

**RICHTLIJNEN VOOR HET MILIEUEFFECTRAPPORT
Kustversterking Flauwe Werk te Goedereede**

GEDEPUTEERDE STATEN VAN ZUID-HOLLAND

16 december 2005

INHOUDSOPGAVE

I.	Inleiding	3	
II.	Richtlijnen		4
III.	Zienswijzen		5
IV.	Advies voor de richtlijnen van de Commissie voor de milieueffectrapportage	11	

I. INLEIDING

Wij ontvingen op 9 augustus 2005 van het Waterschap Hollandse Delta een startnotitie ingevolge de Wet milieubeheer ten behoeve van een op te stellen Milieueffectrapport voor de kustversterking Flauwe Werk te Goedereede.

De zeedijk het Flauwe Werk voldoet niet aan de veiligheidsnormen en is één van de prioritaire zwakke schakels langs de kust van Zuid-Holland. Het Waterschap Hollandse Delta heeft het voornemen de zeedijk te versteken over een lengte van 2,75 km. Krachtens de Wet milieubeheer is deze activiteit m.e.r.-beoordelingsplichtig. Het waterschap heeft gekozen voor het volgen van een m.e.r.-procedure.

De startnotitie heeft van 5 september 2005 tot en met 3 oktober 2005 ter inzage gelegen. In deze periode zijn negen zienswijzen bij ons ingediend. Deze zienswijzen zijn in hoofdstuk III samengevat en van een reactie voorzien. De Commissie voor de milieueffectrapportage heeft op 2 november 2005 haar advies voor de richtlijnen aan ons uitgebracht. De verschillende zienswijzen zijn ook door de Commissie voor de milieueffectrapportage bij haar advies betrokken.

II. RICHTLIJNEN

Wij hebben in onze hoedanigheid van bevoegd gezag de hierna volgende richtlijnen vastgesteld. Aan de hand van de richtlijnen dient het MER door het Waterschap te worden opgesteld.

De Commissie voor de milieueffectrapportage heeft bij haar advies aan ons de zienswijzen betrokken. De commissie verwijst in voetnoten naar inspraakreacties. Gelet op de compleetheid en bruikbaarheid beschouwen wij het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage als onderdeel van de richtlijnen. Dit advies inclusief de onderstaande aanvullingen vormen de richtlijnen voor het opstellen van het MER voor de kustversterking van het Flauwe Werk te Goedreede.

Aanvullingen

Verplaatsingsgebied verblijfsrecreatie

Provinciale Staten (PS) hebben bij de vaststelling van het streekplan Zuid-Holland Zuid, op 17 mei 2000, het achter het Flauwe Werk gelegen gebied aangewezen als “Verplaatsingsgebied verblijfsrecreatie”. In 2002 is door de gemeente Goedreede voor dit verplaatsingsgebied een m.e.r.-procedure en vervolgens een bestemmingsplanprocedure opgestart. De Provinciale Planologische Commissie heeft met het voorontwerp bestemmingsplan ingestemd.

Wij hebben voor de realisering van het verplaatsingsgebied aan de gemeente een specifieke verklaring van geen bezwaar verleend. Het nieuwe bestemmingsplan moet echter nog door de gemeenteraad worden vastgesteld en door ons worden goedgekeurd. Bij de goedkeuring van zowel het bestemmingsplan als het verbeteringsplan zijn wij gehouden aan het door PS in het streekplan vastgesteld beleid. In het vigerende streekplan Zuid-Holland Zuid is de aanduiding “Verplaatsingsgebied verblijfsrecreatie” door PS in paragraaf 3.4.10 vastgelegd als een concrete beleidsbeslissing (CBB.5). De landinwaartse oplossingen moeten passen binnen de kaders van dit vigerende streekplan of anders zal het streekplan moeten worden herzien.

III. ZIENSWIJZEN

De startnotitie heeft vanaf 5 september 2005 vier weken voor een ieder ter inzage gelegen. In die periode zijn aan ons negen zienswijzen gezonden. Deze zienswijzen zijn in volgorde van binnenkomst en met het oog op de vast te stellen richtlijnen hierna beknopt samengevat en van commentaar voorzien. De Commissie voor de milieueffectrapportage heeft bij de opstelling van haar advies verschillende reacties betrokken. De zienswijzen zijn ingezonden door:

1. Burgemeester en Wethouders van Goedereede, Postbus 38, 3553 ZG Ouddorp;
2. Stichting Duinbehoud, Postbus 664, 2300 AR Leiden;
3. Vereniging VEERO, Postbus 44, 3253 ZG Ouddorp;
4. Vereniging voor Natuur- en landschapsbescherming Goeree Overflakkee, Postbus 170, 3240AD Middelharnis;
5. de heer Leeuwenstein, Sibeliusplein 261, 3122 XA Schiedam;
Den Hollander Advocaten, namens Recreatiepark De klepperstee B.V.,
Postbus 206, 3220 AE Hellevoetsluis;
7. Visservereniging Zuid West i.o., Postbus 9, 3250 AA Stellendam;
8. de heer en mevr. Lagerwerf, Westerweg 23, 3253 LX Ouddorp;
9. de heer J. Grinwis, Weststraat 41, 3253 AR Ouddorp.

Gemeente Goedereede

De gemeente Goedereede spreekt de voorkeur uit voor een zeewaartse versterking. Dit op basis van het feit dat anders recente investeringen teniet worden gedaan, o.a. in de aangelegde ecologische verbindingszone en de diverse investeringen gedaan in het kader van het verplaatsingsgebied.

De gemeente geeft de voorkeur aan zeewaarts versterking, maar begrijpt dat verdere uitwerking van de alternatieven tot concrete beelden kunnen leiden, die mogelijk nieuwe inzichten opleveren voor het definitieve standpunt van de gemeente; De gemeente gaat er vanuit dat bij het uitwerken van de varianten de uitvoering leidt tot herstel van de reeds eerder gedane investeringen en alle herstelkosten worden vergoed en verzoekt dit te betrekken bij de verdere uitwerking van de studie.

Reactie provincie:

Het Rijk heeft in de beschikking voor de planstudies prioritaire zwakke schakels kust, waar het Flauwe Werk er één van is, aangegeven dat in de planstudiefase de verschillende opties, landwaarts, consolideren en zeewaarts gelijkwaardig worden onderzocht waarbij alle belangen evenwichtig aan bod komen.

De zeewaartse optie zal in het MER met een steunduin worden onderzocht. In het MER zullen de effecten van de verschillende alternatieven in beeld worden gebracht en daarbij worden de gevolgen voor investeringen zoals de aanleg ecologische verbindingszone meegenomen. In de startnotitie is aangegeven dat in het MER de gevolgen van de verschillende alternatieven op het verplaatsingsgebied in beeld worden gebracht. Op basis van het MER kan een onderbouwde keuze worden gemaakt voor een voorkeursalternatief. Daartoe zal bestuurlijke afstemming plaatsvinden tussen gemeente, Waterschap, Rijk en Provincie.

Stichting Duinbehoud

De dubbeldoelstelling (kustveiligheid en ruimtelijke kwaliteit) moet in het MER goed worden verwoord. Bij de effectbeoordeling het volgende in beeld brengen:

- De functie van het kustgebied als trekroute en ecologische noord-zuid verbinding;
- Tempo en wijze van aanleg waarmee een waterkering zich kan ontwikkelen tot natuurgebied en de kwaliteit van die natuur;
- Waterkansen in beeld brengen al tijdens de fase van planvorming en toevoegen aan verschillende alternatieven.

Reactie provincie:

De dubbeldoelstelling van het initiatief is opgenomen in de startnotitie: Het realiseren van veiligheid tegen overstroming met daaraan gekoppeld het versterken van de ruimtelijke kwaliteit.

Versterking van de ruimtelijke kwaliteit staat niet los van het realiseren van de veiligheid en vormt niet een op zichzelf staand doel. De Startnotitie geeft al aan dat de initiatiefnemer deze insteek kiest. De overige genoemde aspecten zullen volgens de startnotitie in het MER worden onderzocht.

VEERO

Bij een landinwaartse oplossing gaat schaarse toeristisch-recreatieve ruimte verloren. Er zijn beperkingen aan een eventuele natuurcompensatie voortkomend uit zeewaartse versterking. Onvoldoende komt naar voren dat de landinwaartse varianten negatieve ruimtelijke, economische en bedrijfsmatige gevolgen hebben voor de Kop van Goeree. Tenslotte dient gekeken te worden naar de gevolgen voor de recreant tijdens de uitvoeringsfase.

Reactie provincie:

In het MER worden alle alternatieven beoordeeld op het criterium ruimtegebruik. Daarbij worden de gevolgen in beeld gebracht voor de recreatie en in het bijzonder voor het verplaatsingsgebied. Dit geldt ook voor de consequenties van de ecologische zones langs het Flauwe Werk.

Eventueel kan natuurcompensatie nodig zijn door de aantasting van het aangrenzende habitatgebied Duinen Goeree. In het MER zal worden nagegaan of een combinatie mogelijk is tussen versterking van de zeewering het Flauwe Werk en compensatie voor de Tweede Maasvlakte. In eerste instantie wordt gezien of deze combinatie mogelijk is. Indien die combinatie kan zullen alle effecten in kaart worden gebracht. Ook de effecten voor de toeristisch economische sector. Op basis hiervan kan een gemotiveerd besluit genomen worden.

In de startnotitie is aangegeven dat van alle alternatieven in het MER de benodigde werkzaamheden zoals de aanvoer en het aanbrengen van zand en andere materialen en het openbreken van de dijk worden bepaald. De tijdelijke gevolgen van deze werkzaamheden voor de omgeving, waaronder de recreant, zullen kwalitatief in beeld worden gebracht.

Vereniging voor Natuur- en landschapsbescherming Goeree Overflakkee

De vereniging geeft de voorkeur aan zeewaartse alternatieven. De vereniging betreurt dat de zeewaartse buitenduin als alternatief is afgefallen; De ecologische kwaliteiten zijn een aandachtspunt. Goeree is landschappelijk gezien een klein eiland. Het landinwaartse alternatief neemt veel ruimte in beslag.

Reactie provincie:

Van de drie alternatieven, zeewaarts landwaarts en consolideren is voor één te onderzoeken variant gekozen. Zeewaarts zal in het MER het steunduin nader worden onderzocht. Bij het afvallen van het alternatief buitenduin hebben verschillende redenen meegespeeld. Behalve de consequenties voor Habitat- en Vogelrichtlijngebied en morfologische onzekerheid, hebben ook de kosten een rol gespeeld. De aanlegkosten van dit alternatief zijn minimaal een factor 2 hoger, omdat grote hoeveelheden zand aangebracht moeten worden. Daarnaast is er een grote onzekerheid in onderhoudskosten, omdat het moeilijk te voorspellen is hoe vaak gesuppleerd zal moeten worden om het buitenduin te behouden. Door de ligging van de zeewaartse alternatieven is het waarschijnlijk dat de kosten hoger zijn dan in de huidige situatie. Dit heeft er toe geleid dat buitenduin niet wordt onderzocht in het MER.

In het MER zullen alle alternatieven beoordeeld worden op verstoring van beschermde leefgebieden en soorten en in hoeverre ze bijdragen of afbreuk doen aan het ecologisch netwerk. De gevolgen van het verwijderen of aanpassen van de dijk zullen in beeld gebracht worden.

De landwaartse variant met het meeste ruimtebeslag, de landwaartse berging, is afgefallen. In het MER zal het exacte ruimtebeslag van alle alternatieven verder worden uitgewerkt. In de startnotitie is een bovengrens van het ruimtebeslag weergegeven. In het MER zullen de consequenties van het ruimtebeslag worden beoordeeld.

de heer Leeuwenstein

De heer Leeuwenstein maakt naar aanleiding van de startnotitie opmerkingen over:

- Veiligheidssituaties;
- Beperking of acceptatie van overslag;
- Zeewaarts steunduin;
- Consolideren binnendijk;
- Landwaarts binnenduin;
- Morfologische overwegingen.

Reactie provincie:

Veiligheidssituatie: In het MER zal het ontwerp van de alternatieven worden uitgewerkt. Op grond van door het Rijk en Provincie vastgestelde randvoorwaarden zullen alternatieven zodanig worden ontworpen dat wordt voldaan aan de veiligheid.

Beperking of acceptatie overslag: De alternatieven zullen in het MER zodanig ontworpen worden dat aan de overslageisen wordt voldaan.

Zeewaarts steunduin: In het MER zal een bandbreedte bepaald worden voor de te suppleren hoeveelheden en frequentie. Eventuele nadelige effecten voor de vaargeul van de haven van Stellendam (Slijkgat) zullen in kaart gebracht worden.

Consolideren binnendijk: Bij het ontwerp zal ook de teen van de dijk worden uitgewerkt.

Landwaarts binnenduin: In het MER zal ook dit alternatief verder worden uitgewerkt en de verschillende effecten bepaald.

Morfologische ontwikkelingen: In het MER zal een nadere beschouwing gemaakt worden van de morfologische ontwikkelingen van de Kop van Goeree en het Flauwe Werk in het bijzonder. Hierbij zal ook gekeken worden naar (mogelijke) toekomstige ontwikkelingen.

Den Hollander Advocaten, recreatiepark De Klepperstee

Inspreker vertegenwoordigt de exploitant van het recreatiepark De Klepperstee. De ingebrachte zienswijze richten zich tegen de mogelijke landinwaartse alternatieven. Op grond van onderstaande argumenten:

- strijdigheid met paragraaf 3.4.10 van het streekplan Zuid-Holland Zuid;
- selectiecriteria van alternatieven zijn onvoldoende;
- onvoldoende rekening gehouden met het project gebiedsgerichte aanpak kop van Goeree
- aantasting van de ecologische verbindingzones;
- geen relaties met de PKB-plus van de 2^e maasvlakte;
- onjuiste waardering ruimtelijke kwaliteit landwaarts gerichte varianten.

Reactie provincie:

Strijdigheid met het streekplan Zuid-Holland-Zuid: Ten behoeve van de gedeeltelijke verplaatsing van dit recreatiepark naar het gebied achter het Flauwe Werk is een m.e.r.-procedure afgerond en een bestemmingsplanprocedure opgestart. Provinciale Staten (PS) hebben bij de vaststelling van het streekplan Zuid-Holland Zuid, op 17 mei 2000, dit gebied aangewezen als "Verplaatsingsgebied verblijfsrecreatie". Het bestemmingsplan is echter nog niet aangepast. De Provinciale Planologische Commissie (PPC) heeft wel met voorontwerp bestemmingsplan ingestemd. Gedeputeerde Staten (GS), hebben voor de realisering hiervan ook een specifieke verklaring van geen bezwaar verleend. Het nieuwe bestemmingsplan is door de gemeenteraad echter nog niet vastgesteld en moet ook nog door GS, worden goedgekeurd. Bij de goedkeuring van zowel bestemmingsplan als het verbeteringsplan is GS, in gehouden aan het door PS in het streekplannen vastgestelde beleid. In het vigerende streekplan Zuid-Holland Zuid is de aanduiding "Verplaatsingsgebied verblijfsrecreatie" door PS in paragraaf 3.4.10 vastgelegd in een concrete beleidsbeslissing (CBB.5). Bij landinwaartse oplossingen zal worden nagegaan in hoeverre deze passen binnen van het vigerende streekplan of herziening van het streekplan nodig zal zijn. Hiertoe hebben wij een aanvullende richtlijn geformuleerd.

Selectiecriteria onvoldoende: Het Rijk heeft in de beschikking voor de planstudies prioritaire zwakke schakels kust, waar het Flauwe Werk er één van is, aangegeven dat in de planstudiefase de verschillende opties, landwaarts, consolideren en zeewaarts gelijkwaardig worden onderzocht, waarbij alle belangen evenwichtig aan bod komen. Landwaartse alternatieven kunnen niet bij voorbaat afvallen. In het MER van het Flauwe Werk worden daardoor drie alternatieven onderzocht: zeewaarts steunduin, consolideren binnendijk en landwaarts binnenduin. De te onderzoeken alternatieven zijn fysiek mogelijk. In het MER worden consequenties van de verschillende alternatieven nader uitgewerkt.

Rekening houden met project Gebiedsgerichte aanpak Kop van Goeree: In het project Gebiedsgerichte aanpak Kop van Goeree is gekozen voor een zeewaartse versterking. Dit zijn bestuurlijke afspraken. Onafhankelijk van deze afspraken dienen in het MER alle reële alternatieven te worden onderzocht hiertoe behoren ook landwaartse versterking en consolidatie.

Aantasting ecologische verbindingzones: In het vigerende streekplan is deze “ecologische verbindingzone” als kernpunt K4.16 vastgelegd. In dat kernpunt wordt naar kaart 5 van het streekplan verwezen. Bij de landwaartse oplossingen zal nagegaan worden in hoeverre dit past binnen c.q. noodzaakt tot wijziging van het streekplan. Omdat de omvang en consequenties van de alternatieven nu slechts globaal bekend zijn kan op dit moment daarover geen uitspraak worden gedaan. In de startnotitie is aangegeven dat in het MER alle alternatieven beoordeeld zullen worden op versterking van beschermde leefgebieden en soorten en in hoeverre ze bijdragen of afbreuk doen aan het ecologisch netwerk. Bij het alternatief consolideren binnendijk en landwaarts binnenduin zullen de consequenties van het verplaatsen van de ecologische verbindingzone in beeld gebracht worden. Ook zullen de kosten van de verschillende alternatieven in beeld gebracht worden inclusief het verplaatsen van de ecologische verbindingzone.

Geen relatie met de PKB-Plus voor de Maasvlakte: Aangezien het Flauwe Werk daar in principe gelegenheid toe biedt wordt zal onderzoek worden gedaan om duinen te compenseren die door de aanleg van de 2^e Maasvlakte verloren gaan. In de startnotitie is aangegeven dat in het MER bekeken zal worden of een combinatie mogelijk is tussen het versterken van de zeekering het Flauwe Werk en compensatie voor de Tweede Maasvlakte. In eerste instantie zal bekeken worden of combinatie überhaupt mogelijk is. Indien combinatie mogelijk is zullen alle effecten van combinatie in kaart gebracht worden.

Onjuiste waardering ruimtelijke kwaliteit landwaartsgerichte varianten: In de startnotitie is een aantal alternatieven globaal beoordeeld op een aantal criteria waaronder ruimtelijke kwaliteit. Dit heeft geleid tot een inperking van het aantal alternatieven tot drie: zeewaarts steunduin, consolideren binnendijk en landwaarts binnenduin. Bij de beoordeling van de ruimtelijke kwaliteit speelt een aantal subcriteria waaronder ecologische kwaliteit en landschap en beleving waarvan het vloeiende verloop van de kustlijn onderdeel van uitmaakt, een rol. Het vloeiende verloop was dus slechts één van de subcriteria. Weging van alle criteria geeft de landwaartse alternatieven een hogere score dan de andere alternatieven. Deze alternatieven score wat betreft het ruimtegebruik negatief.

Visservereniging Zuid West i.o.

Bij een zeewaartse versterking van de kust kan er verstoring optreden van bestaande visgronden met nadelige gevolgen en schade door winning van zand. De voorkeur heeft zandwinning uit de vaargeul “Slijkgat”.

Reactie provincie:

De zeewaartse variant met een buitenduin is afgefallen. Het buitenduin is een dure variant met te grote onzekerheden door de hoge morfologische dynamiek in de Haringvlietmonding, tevens de variant met grootste effect op Vogel- en Habitatrichtlijngebied en de variant waarbij het meeste zand in zee gewonnen moeten worden en met de grootste effecten voor de visserij.

In het MER zal bekeken worden hoe vaak en over welke oppervlakte de onderwateroever voor de kust verstoord zal worden als gevolg van aanleg van steunduin of suppleties. Dit mede in verband met effecten in kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn. De Startnotitie geeft aan dat naar de effecten op kustvisserij wordt gekeken.

In het MER zullen o.a. de effecten van zandwinning in beeld gebracht worden. Per alternatief worden de hoeveelheden benodigd zand bepaald voor aanleg en onderhoud. Indien relevant wordt gekeken naar de (tijdelijke) effecten van zandwinning op de Noordzee. Tevens zal een kosten-batenanalyse uitgevoerd worden. Hierin worden o.a. de directe en indirecte economische effecten voor de (kust)visserij meegenomen daar valt bijvoorbeeld verstoring van bestaande visgronden bij aanleg en zandwinning onder.

De heer en mevr. Lagerwerf

De veiligheid heeft de hoogste prioriteit. De gevolgen voor inspreker zijn aanzienlijk indien wordt gekozen voor de binnenwaartse oplossing, onder meer t.a.v.:

- het grondwaterpeil;
- de leefbaarheid en overlast door werkzaamheden;
- de waarde en toekomst van de woning “De Wulk”;
- mogelijke aansluiting van de woning op het riool;
- herinrichting van ecologische zone.

Reactie provincie:

Van alle alternatieven zal in kaart worden gebracht in hoeverre de grondwaterstand zal veranderen en of deze verandering consequenties heeft voor de omgeving en uw woning.

Van de alternatieven zal in het MER worden bepaald de benodigde werkzaamheden, zoals de aanvoer en het aanbrengen van zand en andere materialen en het openbreken van de dijk. De gevolgen van deze werkzaamheden voor de omgeving en uw woning zullen kwalitatief in beeld worden gebracht.

Op dit moment kan geen duidelijkheid worden gegeven over de toekomst van uw woning, de in de startnotitie uitgewerkte alternatieven gaan uit van het sparen van uw woning, de komende tijd zal tijdens de m.e.r.-procedure meer duidelijkheid ontstaan over de inhoud van de alternatieven en eventuele effecten op uw woning. Tussentijds zal de initiatiefnemer contact met u onderhouden. Over de toekomst van de uw woning ontstaat meer duidelijkheid bij de bekendmaking van het MER en het verbeteringsplan. Dan is er ook weer een mogelijkheid tot inspraak.

Het eventueel opnieuw inrichten van de ecologische verbindingzone is afhankelijk van het te kiezen alternatief. In het MER zullen de alternatieven worden beoordeeld op verstoring van beschermde leefgebieden en soorten en in hoeverre deze bijdragen of afbreuk doen aan het ecologisch netwerk. Bij de alternatieven "consolideren binnendijk" en "landwaarts binnenduin" zullen de consequenties van het verplaatsen van de ecologische verbindingzone ook in beeld worden gebracht.

de heer J. Grinwis

Inspreker geeft informatie met tekeningen over de totstandkoming van de Deltawerken bij de Haringvlietsluizen. De heer Grinwis geeft aan dat een dergelijke oplossing ook bij het Flaauwe Werk mogelijk is. Inspreker geeft de voorkeur aan een zeewaartse dijkversterking. Als gevolg van de aanleg van de 2^e Maasvlakte zal er een sterkere stroming langs de kust ontstaan.

Reactie provincie:

Het alternatief waarbij de dijk zeewaarts wordt uitgebreid, t.w. "consolideren buitendijk", is al afgefallen. In plaats daarvan is gekozen om de effecten van het alternatief "consolideren binnendijk" te onderzoeken. In de startnotitie is aangegeven dat in het MER nader gekeken wordt naar de morfologische ontwikkeling van de kust en de invloed van toekomstige ontwikkelingen. Mede op grond van het MER zal de initiatiefnemer de voorkeur bepalen.

IV. ADVIES VOOR DE RICHTLIJNEN VAN DE COMMISSIE VOOR DE MILIEUEFFECTRAPPORTAGE

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland
Postbus 90602
2509 LP Den Haag

uw kenmerk
DGWM 2005/11673

uw brief
31 augustus 2005

Ons kenmerk
1642-24/Do/

onderwerp
Advies voor richtlijnen voor het MER
Kustversterking Flauwe Werk te Goedereede

doorkiesnummer
(030) 234 76 24

Utrecht.
2 november 2005

Geacht college,

Bij brief van 31 augustus 2005 stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieueffectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over Kustversterking Flauwe Werk te Goedereede¹. Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

INLEIDING

Het Flauwe Werk ten noorden van Ouddorp in de gemeente Goedereede is aangemerkt als één van de zwakke schakels in de kustverdediging, omdat niet voldaan wordt aan de wettelijke veiligheidsnorm van 1/4000 per jaar. Het Waterschap Hollandse Delta heeft het voornemen om de dijk ter plaatse van het Flauwe Werk te versterken. Om dit te realiseren dient de provincie Zuid-Holland een verbeteringsplan op grond van de Wet op de waterkering vast te stellen. Alvorens dit besluit plaatsvindt wordt een m.e.r. doorlopen.

De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in *Ons eiland Goeree Overflakkee* op 1 september 2005². Het advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r. – verder aangeduid als ‘de Commissie’³. Het advies bedoelt aan te geven welke informatie het MER moet bieden om het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen. De Commissie heeft kennis genomen van de adviezen en inspraakreacties⁴. De Commissie heeft op 21 september 2005 de locatie bezocht en daarbij aanvullende mondelinge informatie verkregen van gemeente, provincie en initiatiefnemer.

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ Zie voor de samenstelling bijlage 3.

⁴ Zie bijlage 4.

AANVULLENDE ASPECTEN VOOR HET MER

De Commissie bouwt in haar advies voort op de startnotitie. Aangezien de startnotitie reeds uitgebreide informatie geeft of juiste aanzetten geeft tot in het MER te rapporteren aspecten, beperkt de Commissie zich in dit advies alleen tot daarop aanvullende aspecten die ook behandeld dienen te worden in het MER.

Beleidskader

Kustvisie. Geef in het MER kort aan hoe het project zich verhoudt tot het *Integraal Ontwikkelingsperspectief voor de Zuid-Hollandse Kust* (provincie Zuid-Holland, 2005).

Verplaatsingsgebied recreatie. Geef in het MER aan in welk stadium de planologische besluitvorming over de verplaatsing van de verblijfsrecreatie Goedereede zich bevindt, alsmede welke informatie komt uit de m.e.r.-procedure die daarvoor wordt doorlopen⁵. Presenteer de randvoorwaarden die deze verplaatsing mogelijk stelt aan het voornemen voor de kustversterking van het Flauwe Werk.

Habitattoets/passende beoordeling. In de startnotitie wordt een passende beoordeling voorgesteld voor de zeewaartse alternatieven. De Commissie adviseert om eerst te bezien of significante gevolgen te verwachten zijn. Alleen indien significante gevolgen op voorhand niet met zekerheid kunnen worden uitgesloten is een passende beoordeling nodig⁶.

Soortenbescherming. In de startnotitie wordt voorgesteld de effecten op beschermde soorten in het MER te beschrijven. Geef in het MER globaal aan welke beschermde planten- of diersoorten voorkomen in of nabij het plangebied en of sprake kan zijn van verstoring ervan⁷. Geef aan of voor het voornemen een ontheffing van de minister van LNV vereist is op grond van artikel 75 van de Flora en faunawet (Ffw) en motiveer in het MER op grond waarvan verondersteld wordt dat ontheffing verleend zal worden. De Commissie raadt aan om de voor de ontheffing benodigde informatie gelijktijdig met het MER te laten toetsen.

Compensatie Tweede Maasvlakte. De natuurcompensatieprojecten voor de Tweede Maasvlakte zijn reeds concreet bepaald en volgens de Commissie niet voorzien bij het Flauwe Werk⁸. Geef aan waarop een mogelijke bijdrage aan de compensatieopgave voor de Tweede Maasvlakte gebaseerd is (zie startnotitie, blz. 30).

⁵ Zie ook de reacties van Den Hollander Advocaten namens Recreatiepark "De Klepperstee", van het college van B&W van de gemeente Goedereede en van de Vereniging voor Eigenaren en/of Exploitanten van Recreatieterreinen te Ouddorp (VEERO) (bijlage 4: nrs. 7, 3 en 8), die respectievelijk wijzen op de concrete beleidsbeslissing in het *Streekplan Zuid-Holland zuid* over het verplaatsingsgebied recreatie, op het voorontwerp-bestedingsplan waarin de gemeente dit planologisch regelt en op de afspraken die bestuurlijk reeds gemaakt zijn.

⁶ Zie ter toelichting ook bijlage 5 bij dit advies en zie voor meer informatie de website van het ministerie van LNV: www.minlnv.nl/natuurwetgeving.

⁷ Speciale aandacht verdienen de zeldzame soorten: deze staan in bijlage IV van de Habitatrictlijn en in bijlage 1 van het *Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Ffw en enkele andere wijzigingen* (AMvB artikel 75 Ffw). Geef ook aan welke beschermde soorten op de zogenaamde *Rode lijsten* staan.

⁸ Zie ook de reactie van Den Hollander Advocaten namens Recreatiepark "De Klepperstee" (bijlage 4: nr. 7), die hierop wijst.

Alternatieven

In de startnotitie staat beschreven welke alternatieven in het MER aan de orde kunnen komen. De Commissie mist hierbij een beschouwing over de rol en effectiviteit van de strekdammen en eventuele veranderingen hieraan in (varianten van) alternatieven.

Meest milieuvriendelijk alternatief

Omdat de milieueffecten van oplossingsrichtingen/alternatieven op dit moment nog niet in beeld zijn, is in dit stadium nog niet te bepalen welke kan dienen als (basis voor) meest milieuvriendelijk alternatief (MMA). Het MMA dient zich volgens de Commissie met name te richten op de ruimtelijke kwaliteit, in het bijzonder op natuur: bestaande waarden ontzien en nieuwe waarden ontwikkelen.

Effecten

Andere kustvakken. Het versterken van de kustverdediging van het Flauwe Werk zal er mogelijk toe leiden dat voor aangrenzende kustvakken de onderhoudskosten toenemen (vergelijk de situatie bij de Hondsbossche Zeewering in de kop van Noord-Holland). Oplossingen voor het Flauwe Werk moeten dan ook in nauwe samenhang worden gezien met de ontwikkeling van de aangrenzende kustvakken. Ook wordt het instandhouden van een vloeiende kustlijn mogelijk beïnvloed. Ga in het MER op deze aspecten in.

Hydraulische randvoorwaarden. Het MER dient duidelijk aan te geven welke hydraulische randvoorwaarden worden gehanteerd. Geef hierbij ook inzicht in de wijze waarop rekening gehouden gaat worden met mogelijke veranderingen in golfhoogte en golfperiode in de toekomst, bijvoorbeeld in de vorm van toeslagen op bestaande ruimtebeslagen of reserveringen.

Hydrologische effecten/watertoets. Presenteer in het MER ook de effecten op de waterkwaliteit/kwantiteit in het achterliggende gebied. Dat is van belang voor de diverse gebruiksfuncties (waaronder met name de landbouw) en voor de potenties voor de ecologische verbindingzone.

Monitoring, evaluatie en vervolgstappen

Aangezien er ter plaatse van het Flauwe Werk nog veel onzekerheden bestaan over de kustmorfologische processen en de effecten daarop van ingrepen (o.a. versterking van de kustlijn, maar ook bijvoorbeeld het 'kierbesluit' om de Haringvlietsluizen open te zetten), raadt de Commissie aan in het MER zicht te bieden in de beoogde opzet van monitoring. Geef aan:

- hoe deze methodisch zal plaatshebben;
- op welke momenten rapportages naar verwachting beschikbaar zullen zijn;
- hoe dit een rol kan spelen bij vervolgingrepen of aanpassingen.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal graag vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen. Dit houdt in dat de Commissie graag de vastgestelde richtlijnen krijgt toegestuurd.

Hoogachtend,

dr. D.K.J. Tommel
Voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Kustversterking Flauwe Werk
te Goedereede